

Universitets- og høgskolerådet
postmottak@uhr.no

6.november 2017

Vår ref. 523588/v2

Deres ref. 16/229-5

Høringsvar: Forslag til nasjonale retningslinjer for praksisveilederutdanning

NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med omlag 86 000 medlemmer. NITO organiserer ingeniører og teknologer med høgskole-/universitetsutdanning eller tilsvarende kompetanse. Blant disse er bioingeniører, ortopediingeniører og radiografer.

Generelt

NITO støtter forslaget til nasjonale retningslinjer for praksisveilederutdanning. Helse- og sosialfagutdanningene har nylig fått én felles rammeplan. Som følge av dette er programgrupper – inkludert programgruppe for bioingeniørutdanning - i gang med å utarbeide forslag til nasjonale retningslinjer for åtte av de nitten utdanningene omfattet av forskrift om felles rammeplan. Veiledet praksis i autentiske arbeidssituasjoner, av kompetente yrkesutøvere fra den profesjon studenten utdanner seg til, er en vesentlig del av et profesjonsstudium.

NITO mener at veilederens kompetanse og grunnutdanning er avgjørende for kvalitet i praksisstudiene. Regulering og kvalitetssikring av praksisdelen av helse- og sosialfagutdanningene er nødvendige for å oppfylle kravene i rammeplanen.

NITO har følgende kommentarer til spørsmålene UHR ber om innspill på i høringsbrevet:

1. *Er det behov for veiledende nasjonale retningslinjer for hva som kan utgjøre en felles veiledningskompetanse hos praksisveiledere, uansett profesjon eller tjenesteområde?*

NITO er positivt til at det stilles formelle krav til det å være veileder. Vi erfarer at også fra et studentperspektiv oppleves et felles sett retningslinjer for praksisveiledning som utelukkende positivt. Praksis tilbyr svært viktige læringsarenaer for studentene, og er de viktigste arenaer for utvikling av faglig identitet og sosialisering inn i profesjonen. At veiledningen standardiseres og kvalitetssikres bedre, er fra et læringsperspektiv udelt positivt.

Det er mangel på praksisplasser som setter grenser for hvor mange studenter et profesjonsstudium kan ta opp, og ikke utdanningsinstitusjonens kapasitet. Et pålegg om veilederutdanning på dette nivået vil gi ulikt utslag på de medisinske laboratoriene. For de fleste er det store krav til effektivitet, og budsjettene er stramme med lite rom for å sende ansatte på kurs. I kampen om videreutdanningsmidler er det fare for at faglige hensyn vil gå foran ønsker om veilederutdanning. Uten finansieringsinsentiver og gode overgangsordninger kan det være vanskelig å opprettholde antallet praksisplasser og inngå avtale om nye/flere praksisplasser. Det går heller ikke fram av forslaget fra UHR hvorvidt kravet gjelder samtlige veiledere eller om det er tenkt en opptrappingsplan. Disse kommentarene utdyper vi under spørsmålene 3, 4, og 5.

UHRs Praksisprosjekt (2016) viser en annen uheldig konsekvens av dagens mangel på praksisplasser; UH-institusjoner er villig til å fire på minstekrav til praksis. NITO mener at et sett retningslinjer vil forebygge at uønskete ulikheter oppstår innen en profesjonsutdanning. At

retningslinjene har et generisk design og er felles for alle helse- og sosialfag gir overføringsverdi som er positivt for både veileder og praksisstudent

2. *Er de foreslåtte læringsutbyttebeskrivelsene dekkende og gode nok til å definere ønsket sluttkompetanse?*

NITO er positiv til de foreslåtte læringsutbyttebeskrivelsene. De er tydelige, fleksible og dekkende, og vil samlet være et godt verktøy for profesjonsutdanningene.

En utfordring vil være hvor godt dette kommuniseres mellom de involverte departementene, spesielt Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Den enkelte universitet og høyskole, som har ansvaret for det faglige innholdet i et utdanningsprogram, er underlagt Kunnskapsdepartementet, mens praksisstedene har ansvaret for å legge til rette for veiledning er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet. Skal læringsutbyttebeskrivelsene bidra til ønsket sluttkompetanse, må det legges sømløst til rette for at de blir fulgt opp i helseforetakene og institusjonene utdanningene har avtale med. Helseforetakene bør motiveres for at flest mulig tilegner seg veiledningskompetanse, side de har en plikt til å ta imot studenter i praksis.

3. *Er det et riktig grep å legge læringsutbyttebeskrivelsene på masternivå, i tråd med kravene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning?*

NITO mener at de veiledende nasjonale kompetansekravene er dekkende for veilederutdanning til profesjonsutdanningene, og støtter at utdanning tilpasses et masterløp.

NITO stiller seg positivt til at studiet tilbys som et tverrfaglig studium ved alle utdanningsinstitusjoner som tilbyr helse- og sosialfagutdanning, og at det tilbys som enkeltemne og deltidsstudium/nettstudium.

NITO stiller seg positivt til at veilederutdanning legges på masternivå, da dette gjør det mulig å ta utdanningen som emne i et masterstudium. Dette gir veilederkompetanse økt status, og kan inngå som ledd i karriereplanlegging og kompetansebygging, både for den enkelte og for institusjonen. Med formell veiledningskompetanse på masternivå vil man kunne veilede studenter fra kortere og lengre profesjonsstudier, samt ansatte på intern opplæring og spesialisering.

4. *Arbeidsgruppen støtter Praksisprosjektets anbefaling om at krav til veileders kompetanse bør forskriftsfestes, gjerne i form av et krav om veilederutdanning tilsvarende minimum 10 studiepoeng. Hva mener høringsinstansene om dette?*

NITO mener at en naturlig følge av de foreslåtte læringsutbyttebeskrivelsene er å forskriftsfeste et krav om veilederkompetanse. Studentene bruker store deler av studietiden ute i praksis, de blir skikkethetsvurdert og må bestå praksisdelen av student. Det er bare rimelig at det stilles formelle krav til praksisveiledning.

10 studiepoeng (250 timers arbeid fordelt på undervisning, veiledning, egeninnsats og eksamen i henhold til Studietilsynsforskrift §2.2) er etter vårt syn et rimelig krav. En fordeling 5 + 5, og delvis nettbasert, kan være en god løsning. Et større fagomfang kan være vanskelig å innføre, mens et mindre omfang vil bagatellisere innholdet, spesielt sett i forhold til omfanget på fag som f.eks. PPU (30-60 studiepoeng) som har noen av de samme fokusområdene.

5. *I høringsdokumentet er det gitt eksempler på ulike modeller for gjennomføring av veilederutdanning for praksisveiledere fra yrkesfeltet. Høringsinstansene bes komme med synspunkter på disse, og gjerne også komme med andre forslag til hvordan utdanningstilbud til praksisveiledere kan utvikles i et samarbeid mellom UH-institusjoner og med praksisfeltet.*

Høringsrapporten understreker særlig tilgjengelighet og generisk design. Eksempler som deltidsstudier, nettstudier, e-læring og kurs på arbeidssted virker gjennomførbare og framtidrettet.

Med et krav om veilederkompetanse for alle som skal veilede studenter, kan vi risikere å ikke få nok praksisveiledere i en overgangsfase. Foretakene må bemanne i forhold til de nye kravene og regelmessig kursing vil være viktig, selv etter gjennomført formell utdanning. Dette byr på både

praktiske og budsjettmessige utfordringer. Fram til 2006 var finansieringen av helseforetakenes utgifter dekket ved at utdanningsinstitusjonene betalte for veiledere i praksisfeltet. Fra 2006 ble dette omgjort til samarbeidsmidler. Midlene skulle vurderes og prioriteres av de regionale samarbeidsorganene mellom helseforetakene og utdanningsinstitusjonene. Formålet med å omleggingen var blant annet å skape bedre samarbeid, bedre praksisopplegg og praksisveiledning, bedre integrering av teori og praksis.

Mens enkelte helse- og sosialfagutdanninger har en relativ stor post i sitt budsjett som heter samarbeidsmidler, er ikke dette tilfellet for alle. Bioingeniørutdanningen mottar ikke samarbeidsmidler og må ta av eget budsjett. Konsekvensen er ulike tilbud og kostnader, og mens veilederutdanning innen en profesjon er gratis, må en bioingeniør eller arbeidsgiver betale om lag 10000 kroner for det samme emnet.

Etter det NITO forstår er det ulike ordninger i helseregionene og stor variasjon mellom institusjoner når det gjelder hvor store summer samarbeidsmidlene utgjør. Følgelig er det store forskjeller i hvor mye man bruker per student. Dette henger selvsagt sammen med hvilke utdanningsgrupper som studerer ved en institusjon og hvor mye praksis disse har.

For å unngå skjevhet i tilskudd til utdanningene, mener NITO at finansiering av praksisveilederutdanning må være øremerket.

6. *Hvilke synspunkter har høringsinstansene på hva som vil være riktig ansvars- og oppgavefordeling mellom UH-institusjonene og praksisinstitusjonene når det gjelder initiering, utvikling, gjennomføring og finansiering av tilbud om veilederutdanning for praksisveiledere?*

NITO mener at nasjonale retningslinjer og en forskriftsfesting av krav til veilederkompetanse er nødvendig for å sikre at retningslinjene implementeres nasjonalt. Erfaring viser at det som ikke er lovpålagt blir ikke prioritert.

NITO vil likevel påpeke at for en utdanning som bioingeniørutdanningen, som har vansker med å skaffe praksisplasser, og som har kortere praksisperioder enn for eksempel sykepleieutdanning, kan det by på betydelige ressursmessige problemer å gjøre veilederutdanning til et krav for alle som skal veilede studenter. Forslaget sier ikke noe om det stilles krav om at alle som skal veilede må ha veilederutdanning/kompetanse. Et allment krav kan være vanskelig å realisere.

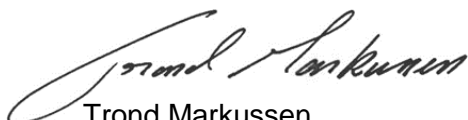
Uten gode overgangsordninger og økonomisk kompensasjon til praksisstedene er NITO redd for at laboratoriene kan miste mange gode veiledere.

Bioingeniører velger videreutdanning som gir status. Hvis man må velge mellom fag- og veilederutdanning, vil man velge det som gir mest utbytte/status/lønnstrinn.

NITO mener at UH-sektoren må utvikle utdanningsemner, og arbeidsplassene må tilby ansatte å ta veilederutdanning og merittere de som deltar.

Utvikling av praksisstudiene bør utformes i tråd med praksisstedenes ønske og behov. Like kompetansekrav bør stilles til praksisveiledere på tvers av profesjonsutdanningene. De bør samarbeide med hverandre, og med praksisfeltet, om å bruke retningslinjene for å utvikle utdanningstilbudet til praksisveiledere i en nasjonal kontekst. Da må det settes av prosjektmidler til samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og praksisfeltet, og til utvikling av modeller og tilrettelegging av opplæring.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørli
Generalsekretær